

SESSION ORDINAIRE 2017-2018

5 MARS 2018

PARLEMENT DE LA RÉGION
DE BRUXELLES-CAPITALE

PROPOSITION D'ORDONNANCE
SPÉCIALE

**modifiant la loi spéciale du 12 janvier 1989
relative aux institutions bruxelloises et visant
à la parité sur les listes électorales régionales**

RAPPORT

fait au nom de la commission des Finances et
des Affaires générales

par M. Ridouane CHAHID (F)

Ont participé aux travaux de la commission :

Membres effectifs: M. Ridouane Chahid, Mme Nadia El Yousfi, MM. Mohamed Ouriaghli, Charles Picqué, Julien Uyttendaele, Olivier de Clippele, Armand De Decker, Abdallah Kanfoui, Emmanuel De Bock, Fabian Maingain, Benoît Cerexhe, Mme Zoé Genot, MM. Stefan Cornelis, Jef Van Damme, Bruno De Lille.

Membres suppléants: Mme Julie de Groote, M. Paul Delva.

Autres membres: Mme Els Ampe, MM. Alain Destexhe, Johan Van den Driessche, Michaël Verbauwhede, Mme Kenza Yacoubi.

Voir:

Document du Parlement:

A-585/1 – 2016/2017: Proposition d'ordonnance spéciale.

GEWONE ZITTING 2017-2018

5 MAART 2018

BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK PARLEMENT

VOORSTEL VAN BIJZONDERE
ORDONNANTIE

**tot wijziging van de bijzondere wet van
12 januari 1989 met betrekking tot de
Brusselse instellingen en ertoe strekkende
pariteit op de gewestelijke kieslijsten tot
stand te brengen**

VERSLAG

uitgebracht namens de commissie
voor de Financiën en de Algemene Zaken

door de heer Ridouane CHAHID (F)

Aan de werkzaamheden van de commissie hebben deelgenomen :

Vaste leden : de heren Ridouane Chahid, mevr. Nadia El Yousfi, de heren Mohamed Ouriaghli, Charles Picqué, Julien Uyttendaele, Olivier de Clippele, Armand De Decker, Abdallah Kanfaoui, Emmanuel De Bock, Fabian Maingain, Benoît Cerexhe, mevr. Zoé Genot, de heren Stefan Cornelis, Jef Van Damme, Bruno De Lille.

Plaatsvervangers : mevr. Julie de Groote, de heer Paul Delva.

Andere leden : mevr. Els Ampe, de heren Alain Destexhe, Johan Van den Driessche, Michaël Verbauwhede, mevr. Kenza Yacoubi.

Zie :

Stuk van het Parlement :

A-585/1 – 2016/2017 : Voorstel van bijzondere ordonnantie.

I. Exposé introductif de M. Emmanuel De Bock, premier coauteur de la proposition d'ordonnance spéciale

M. Emmanuel De Bock indique que la proposition vise à dupliquer le système communal bien connu de chacun. Ceci a consisté à mettre en place une parité absolue et alternée entre les hommes et les femmes sur la liste présentée. La dernière place sera libre quant à elle. C'est une place de combat.

Un amendement n° 1 sera déposé sur le fait de considérer cette obligation de parité alternée pour toutes les listes : qu'elles soient complètes ou non. Une même chose devra être faite d'ailleurs pour les listes communales.

La proposition recherche la cohérence et la représentation équilibrée entre les hommes et les femmes.

II. Discussion générale

Mme Nadia El Yousfi se réjouit au nom de son groupe de la discussion au sujet de la parité entre hommes et femmes sur les listes régionales. Par le passé, des démarches n'ont pas pu aboutir. Elle renvoie à la loi du 18 juillet 2002. La 6e réforme de l'État permet de faire usage de l'autonomie constitutive qui permet d'adopter ses propres règles électorales.

La moitié des Belges sont des femmes. On peut espérer que cela se reflète entièrement dans la sphère politique. Ce texte franchit un pas supplémentaire vers une démocratie paritaire. Une alternance est prévue sans considérer la dernière place.

L'intervenante espère que dès les prochaines élections régionales, cette réforme aura un impact réel sur la composition du Parlement.

M. Bruno De Lille se réjouit au nom de son groupe que le Parlement fasse un pas de plus vers la parité. Dans le passé déjà, des pas ont été faits dans cette direction, mais le plafond de verre est toujours présent. C'est pour cela qu'on améliore le système. Traditionnellement, les hommes l'emportent : c'est pourquoi on instaure une tirette absolue. L'orateur espère que la visibilité d'un certain nombre de femmes en sera accrue et qu'elles seront élues plus facilement. Une évaluation constante s'impose. Tout effet négatif éventuel (trop de femmes) devra également être rectifié. Groen soutient la proposition. Un parlement doit effectivement être le reflet de la société.

Mme Zoé Genot soutient cette proposition avec enthousiasme. Le travail sur l'exécutif semble plus difficile. Un consensus est possible, la discussion se passe sereinement. C'est que les choses évoluent.

Mme Julie De Groote comme Mme Genot s'était étonnée quand elle a découvert ce texte. Cela n'avait donc pas encore été fait ? La pratique semble avoir devancé les textes.

I. Inleidende uiteenzetting van de heer Emmanuel De Bock, eerste mede-indiener van het voorstel van bijzondere ordonnantie

De heer Emmanuel De Bock wijst erop dat het voorstel ertoe strekt het gemeentelijke stelsel waarmee iedereen vertrouwd is, over te nemen. Daarbij wordt een absolute en alternerende pariteit tussen mannen en vrouwen ingevoerd op de ingediende lijst. Over de plaats van lijstduwer kan men vrij beslissen. Dat is een strijdplaats.

Er zal een amendement nr. 1 worden ingediend op de verplichting inzake alternerende pariteit op alle lijsten, ongeacht of ze al dan niet volledig zijn. Hetzelfde zal trouwens moeten gebeuren met de gemeentelijke lijsten.

Het voorstel streeft naar coherentie en een evenwichtige vertegenwoordiging tussen mannen en vrouwen.

II. Algemene bespreking

Mevrouw Nadia El Yousfi is er namens haar fractie mee ingenomen dat de pariteit tussen mannen en vrouwen op de gewestelijke lijsten wordt besproken. In het verleden was dat een maat voor niets. Ze verwijst naar de wet van 18 juli 2002. Krachtens de zesde staatshervorming, kan het Gewest gebruikmaken van zijn constitutieve autonomie en zijn eigen kiesregels vaststellen.

De helft van de Belgen zijn vrouwen. Hopelijk wordt die verhouding volledig weerspiegeld in de politieke sfeer. Deze tekst zet een extra stap naar een paritaire democratie. Er is voorzien in alternantie zonder rekening te houden met de laatste plaats.

De spreekster hoopt dat die hervorming bij de volgende gewestelijke verkiezingen een reële impact op de samenstelling van het Parlement zal hebben.

De heer Bruno De Lille is verheugd namens zijn fractie dat een bijkomende stap naar pariteit wordt gezet in het Parlement. Reeds in het verleden werden stappen gezet in die richting, maar het glazen plafond blijft bestaan. Het systeem wordt hiervoor verbeterd. Traditioneel werd het pleit gewonnen door de mannen: daarom wordt een absolute rits ingesteld. De spreker hoopt dat een aantal vrouwen zichtbaarder zal worden en gemakkelijker zal worden verkozen. Een constante evaluatie is nodig. Een eventueel negatief effect (te veel vrouwen) moet eveneens worden bijgestuurd. Groen steunt het voorstel. Een parlement moet immers een afspiegeling zijn van de maatschappij.

Mevrouw Zoé Genot steunt het voorstel met enthousiasme. Wat de regering betreft, zal het werk moeilijker zijn. Er is een consensus mogelijk en de bespreking verloopt sereen. Dat betekent dat de zaken veranderen.

Net als mevrouw Genot, was mevrouw Julie de Groote verrast toen ze deze tekst opnieuw las. Was dat dan nog geen feit? De teksten liepen blijkbaar achter op de praktijk.

Mme Cieltje Van Achter et son groupe ne sont pas favorables à la tirette. Elle-même n'aurait pas été élue avec le système proposé. Il peut s'avérer difficile de proposer de nouveaux talents avec la tirette. L'avenir dira quels en seront les résultats, qu'on devra évaluer après les élections.

M. Emmanuel De Bock remercie les collègues de leur soutien. 60% sont des hommes 40% des femmes. L'obligation de 50 % de candidats femmes sans alternance semble en être la cause. L'effet dévolutif de la demi-case de tête permettra en plus de l'alternance à corriger les résultats. L'alternance participe à une meilleure représentation.

III. Discussion des articles et votes

Article 1er

Cet article ne suscite aucun commentaire.

Vote

L'article 1er est adopté à l'unanimité des 15 membres présents.

Article 2

Amendement n° 1

M. Emmanuel De Bock présente l'amendement et le justifie.

Vote

L'amendement n° 1, qui remplace l'article 2, est adopté à l'unanimité des 15 membres présents.

Article 3

Cet article ne suscite aucun commentaire.

Vote

L'article 3 est adopté à l'unanimité des 15 membres présents.

Mevrouw Cieltje Van Achter is met haar fractie geen voorstander van de rits. Zijzelf zou niet verkozen zijn geweest met het voorgestelde systeem. Nieuw talent naar voren schuiven kan moeilijk worden door de rits. De toekomst zal uitmaken wat de resultaten hiervan zijn: die zullen moeten geëvalueerd worden na de verkiezingen.

De heer Emmanuel De Bock dankt zijn collega's voor hun steun. 60% zijn mannen en 40% vrouwen. De verplichting van 50% vrouwelijke kandidaten zonder alternantie lijkt daarvan de oorzaak te zijn. De devolutieve kracht van de helft van de lijststemmen gecombineerd met de alternantie zal het mogelijk maken om de uitslag te corrigeren. De alternantie draagt bij tot een betere vertegenwoordiging.

III. Artikelsgewijze bespreking en stemmingen

Artikel 1

Dit artikel lokt geen enkele commentaar uit.

Stemming

Artikel 1 wordt aangenomen bij eenparigheid van de 15 aanwezige leden.

Artikel 2

Amendement nr. 1

De heer Emmanuel De Bock stelt het amendement voor en verantwoordt het.

Stemming

Amendement nr. 1, dat artikel 2 vervangt, wordt aangenomen bij eenparigheid van de 15 aanwezige leden.

Artikel 3

Dit artikel lokt geen enkele commentaar uit.

Stemming

Artikel 3 wordt aangenomen bij eenparigheid van de 15 aanwezige leden.

IV. Vote sur l'ensemble de la proposition d'ordonnance spéciale

L'ensemble de la proposition d'ordonnance spéciale, telle qu'amendée, est adopté par 14 voix et 1 abstention.

– *Confiance est faite au rapporteur pour la rédaction du rapport.*

Le Rapporteur

Ridouane CHAHID

Le Président

Charles PICQUÉ

IV. Stemming over het geheel van het voorstel van bijzondere ordonnantie

Het voorstel van bijzondere ordonnantie, zoals geamendeerd, wordt in zijn geheel aangenomen met 14 stemmen bij 1 onthouding.

– *Vertrouwen wordt geschonken aan de rapporteur voor het opstellen van het verslag.*

De Rapporteur

Ridouane CHAHID

De Voorzitter

Charles PICQUÉ

V. Texte adopté par la commission**Disposition générale***Article 1er*

La présente ordonnance règle, en application des articles 39 et 118, § 2, de la Constitution et de l'article 4 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, une matière visée à l'article 16bis de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises.

Modification de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises*Article 2*

Au §1er de l'article 16bis de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, l'alinéa 7 est abrogé.

L'alinéa 6 est remplacé comme suit :

« Sur chacune des listes présentées, qu'elles soient complètes ou incomplètes, tout candidat doit être de sexe différent par rapport au candidat qu'il suit dans l'ordre de la liste.

Le choix du sexe du candidat de la dernière place est libre pour les listes complètes.

Dans le cas des listes complètes comprenant un nombre pair de candidats, la liberté de choix à la dernière place n'est permise qu'à la condition de présenter à la pénultième et à l'avant-pénultième places deux candidats de l'autre sexe que celui du dernier de la liste ».

Entrée en vigueur*Article 3*

La présente ordonnance entre en vigueur le 8 mars 2018.

V. Door de commissie aangenomen tekst**Algemene bepaling***Artikel 1*

Deze ordonnantie regelt, met toepassing van de artikelen 39 en 118, § 2, van de Grondwet en van artikel 4 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, een aangelegenheid als bedoeld in artikel 16bis van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen.

Wijziging van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen*Artikel 2*

In §1 van artikel 16bis van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, wordt het zevende lid opgeheven.

Het zesde lid wordt vervangen als volgt:

“Op elk van de voorgedragen lijsten, ongeacht of zij volledig of onvolledig zijn, moet elke kandidaat van een ander geslacht zijn dan de kandidaat die hem voorafgaat op de lijst.

De keuze van het geslacht van de laatste kandidaat is vrijblijvend voor de volledige lijsten.

In het geval van volledige lijsten met een even aantal kandidaten, is de keuzevrijheid voor de laatste plaats slechts toegelaten op voorwaarde dat op de voorlaatste plaats en op de voorvoorlaatste plaats twee kandidaten worden voorgedragen van het andere geslacht dan de laatste op de lijst.”.

Inwerkingtreding*Artikel 3*

De ordonnantie treedt in werking op 8 maart 2018.

VI. Amendement

N° 1 (de MM. Emmanuel DE BOCK, Benoît CEREXHE, Stefan CORNELIS, Armand DE DECKER, Bruno DE LILLE, Mmes Nadia EL YOUSFI, Zoé GENOT et M. Jef VAN DAMME).

Article 2

Remplacer cette article comme suit :

Au §1er de l'article 16bis de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, l'alinéa 7 est abrogé.

L'alinéa 6 est remplacé comme suit :

« *Sur chacune des listes présentées, qu'elles soient complètes ou incomplètes, tout candidat doit être de sexe différent par rapport au candidat qu'il suit dans l'ordre de la liste.*

Le choix du sexe du candidat de la dernière place est libre pour les listes complètes.

Dans le cas des listes complètes comprenant un nombre pair de candidats, la liberté de choix à la dernière place n'est permise qu'à la condition de présenter à la pénultième et à l'avant-pénultième places deux candidats de l'autre sexe que celui du dernier de la liste ».

JUSTIFICATION

L'amendement vise à organiser la parité stricte alternée, tout en tenant compte de la symbolique particulière accordée à la dernière place des listes électorales, considérée comme une place de combat, équivalente à la première place. Cet amendement permet de ne pas privilégier le même sexe pour ces deux places importantes sur la liste tout en préservant l'objectif du législateur d'une liste alternée strictement de candidats hommes et femmes.

Cette liberté pour la dernière place a également été prévue par le législateur pour les élections communales. Dès lors que certaines listes pourraient contenir un nombre pair de candidats, l'amendement assure la parité en permettant la compensation de cette liberté aux deux avant-dernières places.

L'objectif du législateur est d'offrir une parité alternée strictement de candidates et de candidats qui doit être rencontrée tant pour listes complètes que pour les listes incomplètes.

VI. Amendement

Nr. 1 (van de heren Emmanuel DE BOCK, Benoît CEREXHE, Stefan CORNELIS, Armand DE DECKER, Bruno DE LILLE, mevrouw Nadia EL YOUSFI, mevrouw Zoé GENOT en de heer Jef VAN DAMME).

Artikel 2

Dit artikel te vervangen als volgt :

In §1 van artikel 16bis van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, wordt het zevende lid opgeheven.

Het zesde lid wordt vervangen als volgt:

“Op elk van de voorgedragen lijsten, ongeacht of zij volledig of onvolledig zijn, moet elke kandidaat van een ander geslacht zijn dan de kandidaat die hem voorafgaat op de lijst.

De keuze van het geslacht van de laatste kandidaat is vrijblijvend voor de volledige lijsten.

In het geval van volledige lijsten met een even aantal kandidaten, is de keuzevrijheid voor de laatste plaats slechts toegelaten op voorwaarde dat op de voorlaatste plaats en op de voorvoorlaatste plaats twee kandidaten worden voorgedragen van het andere geslacht dan de laatste op de lijst.”

VERANTWOORDING

Het amendement beoogt de organisatie van de strikt afwisselende pariteit, rekening houdend met de bijzondere symboliek van de laatste plaats op kieslijsten, die beschouwd wordt als een strijdplaats, vergelijkbaar met de eerste plaats. Dit amendement maakt het mogelijk hetzelfde geslacht niet te bevoordelen voor deze twee belangrijke plaatsen op de lijst en tegelijkertijd de doelstelling van de wetgever van een strikt afwisselende lijst van mannelijke en vrouwelijke kandidaten te behouden.

De wetgever heeft eveneens in die vrijheid voor de laatste plaats voorzien voor de gemeenteraadsverkiezingen. Aangezien sommige lijsten een even aantal kandidaten zouden kunnen tellen, verzekert het amendement de pariteit door de compensatie van die vrijheid op de twee voorlaatste plaatsen mogelijk te maken.

Het doel van de wetgever is een strikt afwisselende pariteit van kandidates en kandidaten aan te reiken, waaraan zowel de volledige als de onvolledige lijsten moeten voldoen.